

La prehistòria als centres d'ensenyament gironins a través del jaciment paleolític de Domeny (curs 2012–2013)

Albert Aulines i Valentí
Joan Abad i Arbussé

ARTICLE INFO

Albert Aulines i Joan Abad són prehistoriadors de l'Associació Arqueològica de Girona

Contacte i correspondència:
Associació Arqueològica de Girona
Travessia de la Creu, 6, 1a, 1r – 17001 – Girona
www.aadgirona.org
aadgirona@aadgirona.org
ulines@gmail.com
verduresdelserrat@gmail.com

Data de recepció: 31/08/13

Data d'acceptació: 5/10/13

Paraules clau: Domeny, centres d'ensenyament, prehistòria, Girona, tradició arqueològica

Keywords: Domeny, schools, prehistory, Girona, archaeological tradition

RESUM

L'excavació de l'any 2012 al jaciment paleolític de Domeny va ser excepcional des del punt de vista científic (localització de nombroses restes arqueològiques en posició primària, remuntatges lítics, un trespeus), professional (intervenció sistemàtica, de llarga durada, amb els mitjans tècnics i humans adequats), social (articles a revistes generalistes, reportatges a la premsa escrita, conferències) i didàctic (visites guiades in situ a més de 250 alumnes de l'escola primària). En aquest article es descriu la tasca de divulgació a diversos centres d'ensenyament gironins (escoles, instituts i universitats) posterior a l'excavació, durant el curs 2012-2013.

ABSTRACT

The 2012 excavation at the site of Paleolithic Domeny was exceptional from the scientific point of view (location of numerous archaeological remains in primary position, lithic pumping a tripod), professional (systematic intervention, long-term, with appropriate technical and human), social (articles in journals general, reports in the press conferences) and educational (onsite visits more than 250 primary school students). This article describes the work to spread out to various schools of Girona (schools, colleges and universities) after excavation, during 2012-2013.

Quadre 1.1

La prehistòria als centres d'ensenyament gironins a través del jaciment paleolític de Domeny (octubre de 2012 – juliol de 2013)

2012

1 d'octubre

En Narcís Garcia, mestre del CEIP Cassià Costal de Girona, s'adreça via correu electrònic al nostre centre d'estudis per fer-nos saber que els seus alumnes estarien interessats a entrevistar-nos sobre diferents aspectes relacionats amb la prehistòria universal.

23 d'octubre

El *Bloc del Cassià Costal* publica l'entrada: "El 28 d'octubre entrevistarem l'Albert Aulines".

20 de novembre

En Josep Colls, professor de l'Institut Ramon Muntaner de Figueres, es posa en contacte amb Albert Aulines per sol·licitar-li una conferència de prehistòria gironina adreçada als estudiants de Primer de Batxillerat d'aquest Institut.

28 de novembre

Uns trenta alumnes de tots els nivells educatius del CEIP Cassià Costal de Girona (de primer a sisè curs) realitzen una entrevista sobre la prehistòria universal (24 preguntes) a l'arqueòleg Albert Aulines (figures 3 i 6).

30 de novembre

El *Bloc del Cassià Costal* publica –en referència a l'activitat desenvolupada el 28 de novembre en aquest centre– l'entrada: "Hem entrevistat l'arqueòleg Albert Aulines".

2 de desembre

El *Bloc del Cassià Costal* publica l'entrada: "Un tast de l'entrevista amb Albert Aulines". Es tracta de la transcripció de 6 de les 24 preguntes que els alumnes d'aquest centre li van formular durant la seva entrevista del 28 de novembre.

3 de desembre

La web de l'Associació Arqueològica de Girona publica l'entrada: "Entrevista sobre prehistòria a l'Escola Cassià Costal de Girona".

7 de desembre

En Josep Colls i l'Albert Aulines es reuneixen en un bar de la Rambla de Girona per preparar la xerrada del 17 de desembre als seus alumnes de l'Institut Ramon Muntaner de Figueres.

17 de desembre

Conferència titulada *Neandertals i sàpiens a la bioregió de Girona* a càrrec de l'Albert Aulines davant 60 alumnes de Primer de Batxillerat de l'Institut Ramon Muntaner de Figueres (figura 8).

La web de l'Associació Arqueològica de Girona publica l'entrada: "Conferència de prehistòria a l'Institut Ramon Muntaner de Figueres".

26 de desembre

La web de l'Institut Ramon Muntaner de Figueres publica –en referència a la conferència del 17 de desembre– l'entrada: "Albert Aulines".

27 de desembre

La web de l'Associació Arqueològica de Girona publica l'entrada: "Més sobre la conferència de prehistòria a l'Institut Ramon Muntaner de Figueres".

16 de gener

En Julià Maroto, professor de la Universitat de Girona, es posa en contacte amb l'Albert Aulines per proposar-li realitzar –el 31 de gener en el Seminari del LAP (Laboratori d'Arqueologia i Prehistòria) d'aquesta universitat– una conferència sobre l'excavació dels anys 2011 i 2012 al jaciment paleolític de Domeny.

25 de gener

La pàgina web de la Universitat de Girona anuncia la xerrada de prehistòria del pròxim 31 de gener a càrrec de l'Albert Aulines (figura 10).

28 de gener

La web de l'Associació Arqueològica de Girona publica l'entrada: "Conferència: "Novetat sobre els orígens humans a la bioregió de Girona: l'excavació al complex paleolític de Domeny"

31 de gener

Conferència d'Albert Aulines al Seminari de Laboratori d'Arqueologia i Prehistòria de la Universitat de Girona. El seu títol és "Novetat sobre els orígens humans a la bioregió de Girona: l'excavació al complex paleolític de Domeny" i hi assisteixen unes 20 persones (figures 9 i 10).

La web de l'Associació Arqueològica de Girona publica l'entrada: "Actualitat sobre prehistòria gironina antiga al Seminari del LAP de la Universitat de Girona: el jaciment paleolític de Domeny".

6 de març

En Xavier Perucho –Cap d'Unitat de les Obres del Conveni AP-7 Nord– es posa en contacte amb l'Albert Aulines per demanar-li que porti a terme una xerrada de prehistòria a Les Alzines de Girona.

7 de març

L'Albert Aulines realitza dues xerrades (amb el títol "Els orígens humans a Girona") a una cinquantena d'alumnes de 6è del CEIP Cassià Costal (figures 4 i 5). La web de l'Associació Arqueològica de Girona publica l'entrada: "Els orígens humans a Girona" – Xerrada de prehistòria a l'Escola Cassià Costal"

19 de març

L'Albert Aulines realitza dues xerrades (amb el títol *Els orígens humans a Girona*) a 78 alumnes de Les Alzines de Girona (figura 7).

La web de l'Associació Arqueològica de Girona publica l'entrada: "Prehistòria gironina a l'escola – Dues xerrades a Les Alzines de Girona".

10 de maig

El vintè número de la *Revista Doll de l'Escola Cassià Costal* publica íntegrament l'entrevista del 28 de novembre a l'Albert Aulines (figura 6).

11 de maig

La web de l'Associació Arqueològica de Girona publica l'entrada: "La revista Doll publica una entrevista al prehistoriador del nostre centre d'estudis, l'Albert Aulines"

7 de juliol

A les pàgines 2 i 3 del *Dominical del Diari de Girona* s'hi publica un reportatge d'en Joan Abad i l'Albert Aulines que porta per títol *L'ofici d'arqueòleg i l'Escola Catalana* (figura 2).

Prehistòria gironina: ciència, educació i tradició arqueològica

Mentre tenia lloc la intervenció arqueològica al jaciment paleolític de Domeny (gener a abril de 2012) érem ben conscients del seu caràcter excepcional tant des del punt de vista científic com del social i educatiu. Per dos motius. Primer: érem continuadors de 40 anys de recerques paleolítiques a l'entorn de la ciutat de Girona i, per això, sabíem que a Domeny s'estava produint una situació gens habitual (intervenció formal, sistemàtica, de llarga durada i amb els mitjans tècnics i humans adequats). Segon: molt poques vegades una excavació amb les característiques esmentades coincideix amb el calendari escolar. En base a aquestes dues circumstàncies, doncs, vam pretendre que el màxim nombre d'escoles de Girona i rodalies poguessin visitar *in situ* el jaciment. A la pràctica, però, només vam assolir parcialment aquest propòsit, tal com expliquem a les pàgines 89-148 del *Quadern de Prehistòria Catalana* número 20 de l'any 2012.

Finalitzada l'excavació vam continuar amb la nostra intenció de socialitzar les evidències localitzades a Domeny, sempre des d'una òptica que abracés també la prehistòria universal. Aquesta nostra manera d'actuar és, de fet, la continuació d'una línia de treball que estem portant a terme des de l'any 1998 tot fent ús del centre d'estudis Associació Arqueològica de Girona com a plataforma de treball, tal com es pot comprovar en dos dels nostres llibres: *Arrels profundes. Fragments de passat prehistòric a les comarques gironines* (2009) i *El Primer capítol de la història de Catalunya* (2010).

Per tal de divulgar el jaciment de Domeny vam dissenyar una estratègia de comunicació que contemplava diferents aspectes, tots ells interrelacionats: articles a revistes generalistes, conferències, reportatges a la premsa escrita i xerrades a les escoles, instituts i universitats. A les pàgines que segueixen descrivim la tasca que d'octubre de 2012 a juliol de 2013 vam portar a terme al respecte en diferents centres d'ensenyament gironins (*Quadre 1*).

Abans de començar a llegir l'article és important que el seu lector tingui en compte el següent: al nostre país, la immersió de l'arqueologia a l'escola és incipient (es produeix a partir dels anys noranta del segle xx) i per això encara li queda un ampli recorregut abans no esdevingui una temàtica recurrent a les seves aules. A diferència d'altres regions europees (La Dordonya, França, com a cas emblemàtic), la manca de tradició a casa nostra converteixen la prehistòria en un tipus de coneixement pràcticament nou a les aules. Un exemple: la informació que sobre aquesta temàtica va rebre el més jove de nosaltres (A.A.) durant la seva etapa formativa (1991, primària, i 1995, secundària) es limitava bàsicament a descriure els fòssils africans i les pintures rupestres d'Ulldecona i a projectar l'esplèndida pel·lícula *A la recerca del foc* (1981) de Jean-Jacques Annaud.

Valorem molt positivament la nostra experiència dels anys 2012 i 2013 en aquests centres d'ensenyament gironins. En tot moment vam percebre que les nostres explicacions sobre el jaciment de Domeny i la prehistòria universal van ser ben acollides, tant pels

alumnes com pels mestres. El nostre discurs va consistir en la projecció de diapositives a través del power point i en l'exposició dels objectes lítics originals que els alumnes podien veure i palpar. Després de cada sessió, a més, vam proporcionar a tots els centres educatius diversos llibres i revistes publicats per la nostra entitat.

Al juny de 2013, satisfets d'haver assolit l'objectiu d'aproximar la prehistòria en tots aquests centres educatius, vam considerar oportú posar per escrit la nostra opinió sobre l'arqueologia a nivell escolar. Així, el 15 de juny ens vam concentrar al Serrat del Pont (Tortellà) per redactar l'article "*L'ofici d'arqueòleg i l'Escola Catalana*". Tot seguit el vam enviar al periodista Alfons Petit (25 de juny) i el 7 de juliol va ser publicat al *Dominical del Diari de Girona* (figura 2).

Figura 1. Els alumnes de l'escola Agustí Gifre de Sant Gregori van tenir l'oportunitat de visitar *in situ* el jaciment paleolític de Domeny mentre hi tenia lloc la seva excavació – 12 d'abril de 2012.

FOTOS PORTADA: UN DUEL JUVENIL PARTICIPANT EN EL CAMPIONAT DEL MÓN JUVENIL DE ACTUACIÓ MUSICAL. CDE F'NA D'IMPACTE ACÚSTIC SETMANA A SANT PERE PISCADOR. FOTO: MÀRC NABES

SUMARI

7 de juliol de 2012

04_06 REPORTATGE

Volant entre onades

Nens de setze països han participat a Sant Pere Pescador en el campionat del món de «ichneurs».

07 ENTREVISTA

Cicciollina

La medicina exactriu porno assegura que al voltant del sexe «hi ha molta hipocresia».

08_09 REPORTATGE

La paradoxa de Qatar

L'emirat ha fet un gran salt aquest segon, amb les reserves de petroli i de gas com a grans aliades.

Dominical

Plaça General Blanchard 2 · 17002 GIRONA
Telèfon: 972 30 30 00
dominical.diari@girona.cat

Directe
Jordi
Kampfer

Cap de
redacció
Adrià Poch

Administració
Fàbia
Miquel

R

Reportatge 11 de juliol de 2012 **Dominical**

TEXT I FOTOGRAFIA **JOAN ABAD**
I ALBERT AULINES*

Tot comença a l'escola. Ara mateix, en una de les seves aules hi ha el futur conseller de cultura de la Generalitat, l'alcalde d'aquell municipi on hi haurà una intervenció arqueològica. L'empresari entusiasta que un dia podrà finançar un projecte de salvaguarda i estudi patrimonial i, també, la ciutadania en general. D'adulta, tots els pagaran impostos i, si es volen informar, entraran i respectaran el seu territori per tal d'evitar no només la destrucció del seu patrimoni arqueològic sinó per garantir que aquest sigui investigat, restaurat, divulgat i, també, pogui arribar a ser un recurs d'ordre econòmic.

Aquest hipotètic escenari de futur pot fer-se realitat informant de manera rigorosa i continuada els alumnes de l'Escola Catalana. A diverses regions europees (La Dombeya com a cas emblemàtic) això ho tenen escrit a la seva (fins al segle XIX) els polítics, empresaris i ciutadans del país de donat assentament un fort vincle amb el seu patrimoni des de ben petit i de l'escola ençà. Al nostre país, en canvi, la immersió de l'arqueologia a l'escola és incipient i a partir dels anys noranta del segle XX i encara li queda un ampli recorregut abans no esdevingui una temàtica recurrent a les seves aules, cosa que, al nostre entendre, és essencial. El futur conseller de cultura no pot perdre's aquesta informació.

Com tots els oficis, el d'arqueologia té els seus preus i costums. Desenterrar vestigis oculta des de temps immemoriales per reconstruir tot seguit una línia perbènia és una tasca apassionant. Per començar, la duresa del treball de camp, la lentitud en adquirir coneixements teòrics i pràctics i les inestabilitats relacionals kálfiques amb l'administració són tasques menys gratificants. Més enllà d'a-

FOTOS:
1. Sobre aquestes línies, classe de prehistòria a l'Escola Catalana. Costat de Girona (7 de març de 2012).
2. A Les Eixies de Tàrragona, la ruïna de 100 anys que patrimonial, social, societat civil i economia (març) foren un tot integrat, amb tot desenvolupament, a aquest públic se'l reconeix com «la capital mundial de la prehistòria».

2. Conducció de prehistòria a l'Institut Ramon Llull de Figueras, el 17 de desembre de 2012.

quants problemes d'ordre lèxic, l'arqueologia hauria de fer tot el possible perquè els seus coneixements no quedessin restringits dins del seu gremi. En aquest sentit, per tal que en l'escola i divulgació del patrimoni arqueològic hi pugui haver una continuïtat generacional, caldrà que dediquem més temps i esforços a difondre'l, tot començant per la base poblacional, és a dir, l'escola. La futura alcaldessa d'aquell municipi on hi haurà una intervenció arqueològica no pot perdre's aquesta informació.

Una cosa és segura: sempre conservem més allò que coneixem i estimem. Posarem un exemple. L'any 2012 a Dombeya, durant la construcció de la escola Girona Nord de DEXI, va tenir lloc una descoberta arqueològica extraordinària: incomptables etnes de pedra utilitzades fa mil·lennis pels primers humans (prehistòria) que van poblar els monts del Ter al seu pas per Girona. Encara que estigui de construcció i la claredat visual d'aquells objectes ens els identifiquem per comprendre els orígens culturals de la nostra espècie i, aprofitant així, la prehistòria com una part es-

L'ofici d'arqueòleg i l'Escola Catalana

Al nostre país la immersió de l'arqueologia a l'escola és incipient i encara li queda un ampli recorregut abans no hi esdevingui una temàtica recurrent

sencial, indelentable, del nostre patrimoni.

Mentre escavem a Domènys (de febrer a maig) drem ben conscients del seu valor a nivell científic. Però també, i encara més, de la seva transcendència en l'aspecte social i didàctic ja que són ocasions les oportunitats d'observar la feina dels arqueòlegs de situ i en paràmetres tan singulars com el tram final de la Vall de Llémena, que és una aula de ciències naturals capdellada: volcànica, geològica, aigua, boscos ben conservats, fauna... És per això que, a més de publicar articles divulgatius (al *Domènys del Diari de Girona*, *Rivista de Girona* i *Quaderns de Prehistòria Catalana*), a tothom que s'aproximava al jaciment li vam explicar fil per randa què hi trobàvem i com vivien aquells homínids.

D'este aquets viatgers, uns pocs eren alumnes de les dues escoles més properes (Sant Gregori i Talaià), les quals ens consta que aquesta informació els va fer molt profit perquè van escriure un reportatge d'aquesta visita a les seves revistes. Un record inextinguible. Per això hauríem desitjat que ens haguessin pogut visitar més alumnes d'altres de les escoles gironines. El tipus de jaciment i l'ocasió ho reclamen. Però qüestions burocràtiques ho van im-

pedir a última hora. El fet de pensar en aquesta que un dia amb part dels seus impostos farà lla de la llei de mecenatge i finançarà un projecte de salvaguarda l'estudi patrimonial, no pot perdre's aquesta informació.

No és la primera vegada que la voluntat de comunicar dels arqueòlegs queda obstaculitzada per la manca de pressupost de l'administració. El 20 d'agost de 1986, el prehistoriador Eudald Carbonell va manifestar públicament en l'article de premsa titulat «Eudald Carbonell: (que reproduïm a la pàgina 27) del nostre llibre

El primer capítol de la història de Catalunya) el següent: «Des de la manca de perspectives, conseqüència la majoria dels casos de la seva mediació intel·lectual, alguns dels funcionaris estan ensortint una voluntat que tots els catalans desitgem, que Catalunya vagi endavant; confinem ordre legal amb posar problemes, fems qualsevol incertesa que no estigui sota el seu control». És una autocrítica llavors que, trenta anys després, tipus de comportaments burocràtics idèntics encara impedeixen l'accés al patrimoni arqueològic de moltes persones que, potencialment, el podrien contribuir i estimar. La manera de corregir aquestes lamentables mancances estructurals és informar bé i amb rigor els nostres escolars. La ciutadania en general no pot perdre's aquest tipus d'informació.

Hem encapsulat l'article dient que tot comença a l'escola per motius següents: no s'hi ha prou amb la legislació vigent (Llei de Patrimoni Cultural de 1992) ni de ser un professional excel·lent i estar en possessió de màsters i doctorats si els resultats de l'ofici d'arqueòleg no arriben amb claredat al conjunt de la població que, en suma, és qui paga aquesta tasca arqueològica, perquè tot comença a l'escola. 1

3. L'ofici d'arqueòleg no consisteix a trobar en documents antics o en restes de pedra i tancs arqueològics, sinó també en comunicar-ho al públic i en fer-ho de la manera més efectiva possible. El 2012, XAVIER AGUILÓ

4. Una 300 persones de les escoles de Sant Gregori i Talaià van poder gaudir de la visita de l'arqueòleg i el prehistoriador Eudald Carbonell.

La prehistòria gironina a primària: CEIP Cassià Costal i Les Alzines de Girona

La nostra divulgació de la prehistòria a l'ensenyament primari gironí durant el curs 2012-13 es pot sintetitzar així: dos centres educatius, quatre xerrades, una entrevista i més de 200 alumnes.

A la pàgina 237 del *Quadern de Prehistòria Catalana* número 20 (2012) vam informar que l'1 d'octubre de 2012 en Narcís Garcia, mestre del CEIP Cassià Costal de Girona, es va posar en contacte per correu electrònic amb l'Associació Arqueològica de Girona per fer-li saber que *"aquest curs estem treballant la prehistòria com a eix transversal i ens agradaria entrevistar a una persona entesa en el tema per publicar-ho a la nostra revista"*.

Immediatament li vam respondre aquest correu electrònic i vam convenir que seria millor realitzar una trobada presencial a la seva escola. Aquesta reunió va tenir lloc el 22 d'octubre, 2/4 de 7 del vespre, a través de la qual en Narcís Garcia ens va informar que l'entrevista estava motivada pel fet que tant la publicació anual de la seva revista (*El Doll*) com de les *Jornades Culturals* que tindrien lloc el març del proper 2013 estarien dedicades a la prehistòria (figures 4 i 5).

L'entrevista va tenir lloc el 28 de novembre de 2012. Va durar prop de dues hores i va consistir en 24 preguntes que, en representació de tots els nivells educatius (des de primer fins a sisè), van formular 24 alumnes a un de nosaltres (A.A.) sobre diversos aspectes de la prehistòria universal: fòssils, pintures, animals, llenguatge, enterraments, alimentació...(figura 3).

Aquesta entrevista es va enregistrar en àudio digital per tal que, més endavant, aquests mateixos alumnes en poguessin fer la transcripció corresponent per publicar-la a la revista *El Doll* (figura 6). Per últim, referent a aquesta entrevista comentar també que es va difondre mitjançant tres entrades publicades al *Bloc del Cassià Costal* (Quadre 1).

Pel que fa a les *Jornades Culturals* del 2013 (figures 4 i 5), l'aportació del nostre centre d'estudis va consistir en dues xerrades desenvolupades per un de nosaltres (A.A.) el 7 de març de 2013 a dos grups de 6è (en total, una cinquantena d'alumnes). El títol de la xerrada era *Els orígens humans a Girona*, a través de la qual se'ls hi va explicar, entre d'altres coses, des de quan hi ha homínids a Girona, els tipus d'eines que feien servir, el seu mode de vida, la seva organització social o els animals que compartien el seu hàbitat (figura 4).

L'eix temàtic d'aquestes dues xerrades van ser sempre les excepcionals evidències arqueològiques descobertes els anys 2011 i 2012 al jaciment paleolític de Domeny, les quals constitueixen, fins avui, la darrera novetat per estudiar i comprendre els orígens humans a la bioregió de Girona (figura 5).

Figura 3. CEIP Cassià Costal de Girona — 28 de novembre de 2012

24 alumnes de tots els nivells educatius (de primer a sisè) van formular 24 preguntes sobre diversos aspectes de la prehistòria universal i gironina al prehistoriador Albert Aulines (a baix, a la dreta). El mestre Narcís Garcia (al centre de la imatge) va ser el promotor d'aquesta activitat.

Aquestes activitats (entrevista i dues xerrades) que hem portat a terme al CEIP Cassià Costal durant els anys 2012 i 2013 han estat possibles per la iniciativa i bon fer del mestre Narcís Garcia. Ara bé, també és oportú anotar la col·laboració dels altres mestres que van ser presents a l'aula durant les xerrades i l'entrevista: la Fina Lozano, la Fina Navarro i en David Cerro.

L'altre centre de primària on vam portar a terme una activitat de divulgació similar va ser el col·legi Les Alzines de Girona, el 19 de març de 2013: dues xerrades de prehistòria adreçades a 78 alumnes de 5è curs (figura 7). Les mestres presents a l'aula durant aquestes xerrades van ser l'Eva Tráfach, l'Imma Barris i la Cristina Ruiz.

La seva organització va ser possible gràcies a les gestions d'en Xavier Perucho –Cap d'Unitat Conveni AP-7 Nord i a qui un de nosaltres (A.A.) va conèixer l'any 2011 durant les excavacions arqueològiques del jaciment paleolític de Domeny. El 6 de març de 2013 en Xavier Perucho es va posar en contacte amb A.A. per demanar-li si podria desplaçar-se fins a Les Alzines per desenvolupar-hi aquesta xerrada sobre prehistòria gironina.

ESCOLA CASSIÀ COSTAL

Adreça: C/ Cassià Costal s/n - 17005 Girona
Tel: 972 202715 - 972 202791
e-mail: escolacassiacostal@ceip-cassiacostal.girona.cat
Web: <http://www.ceip-cassiacostal.girona.cat>

CURSOPOSTS: els nostres ponents...

Dr. Narcís Saler Masferrer (Jornada de 5d)

Graduació de Prehistòria, Màster en Història de la Segona Història Arqueològica de l'IEC, President de l'Institut d'Estudis Gironins, Mestre del grup d'investigació de la UEI "Arqueologia i Prehistòria", Mestre de l'Institut de Recerca Històrica.

El seu camp d'investigació principal és el paleolític mitjà i superior de Catalunya, sempre lligat a la UEI que fa investigació sobre aquesta època als jaciments de Sertinyà (Pla de l'Estrany), especialment a la Cova de l'Arborel ([http://www.iaia.cat/iaia.htm](http://www.iaia.cat/iaia/iaia.htm)).

Als darrers anys també ha dirigit projectes de cooperació amb el Sàhara Occidental, en l'època de la UEI ha treballat al Museu Nacional del País Sahel·lita, en el context de refugiats del "ET de l'Àfrica" (Tindouf, Algèria). Desempenja i dona a conèixer el patrimoni prehistòric d'aquest país, especialment l'art rupestre (<http://www.iaia.cat/iaia.htm>).

Dr. Julià Maroto Benavente (Jornada de 6d)

Prehistòria i paleontologia. La seva recerca s'ha ocupat principalment de l'estudi del paleolític mitjà i superior, i del de les faunes quadràries, al nord-est de Catalunya. És particularment interessant pel moment de l'extinció dels mamífers i de la seva substitució pels humans moderns; actualment coordina un projecte interuniversitari per establir la cronologia d'aquest fet a la marxa nord de la península Ibèrica. Ha participat en la direcció de nombroses campanyes d'excavacions, principalment a les coves dels Eneixes (Dol de Lleres, l'Arborel (Sertinyà) i Mulet (Sertinyà)) i al jaciment paleolític d'Enlaca (Girona). Ha ocupat també de la metodologia científica de Sertinyà. És el cap de la divisió, ha estat president i realitzador del projecte del Parc de les Coves Prehistòriques de Sertinyà.

Dr. Albert Julias i Valentí (Jornada de 6d)

L'evolució de l'home per la UEI i el seu paper en la conservació dels recursos i Virgili de Terrassa. Ha estat el cap de la UEI de la UEI de l'Àfrica al país. És membre de l'Associació Arqueològica de Girona. Estudia el desenvolupament biològic i cultural de l'espècie humana i les seves conseqüències. Ha publicat les seves investigacions en més de 30 articles en diversos mitjans de comunicació i ha estat treballant i col·laborant amb els mitjans de comunicació. També ha estat el responsable de les excursions del jaciment paleolític de la Sertinyà (Aner) des del 2000 al 2004, i de l'any d'una UEI de l'Àfrica al país.

Jornades Culturals 2013

"LA PREHISTÒRIA"

Dimecres 6, dijous 7 i divendres 8 de març

	DIMECRES, 6 DE MARÇ	DIJOUS, 7 DE MARÇ	DIVENDRES, 8 DE MARÇ
MATÍ	Educació Infantil: Tallers rotatius amb grups barrejats de P3, P4 i P5: "Fetures Rupestres", "Col·lecció Prehistòrica" i "Destruïda". 1r i 2n: Pel·lícula "Les tres bessones i l'home de Cromanyó", Cançó "L'home de Cromanyó" i Taller "Estruments de la Prehistòria". 3r i 4n: Experiments "Com es fossilitzen els ossos". 5n: Sortida de 3h al dia al "Parc de la Cova de Banyoles" (tallers sobre la Prehistòria Arqueològica). 6n: Taller de Fung "Jocs Prehistòrics".	Educació Infantil: Tallers rotatius amb grups barrejats de P3, P4 i P5: "Fetures Rupestres", "Col·lecció Prehistòrica" i "Destruïda". 1r i 2n: Taller "Cavalls prehistòrics". 3n: Sortida de 3h al dia al "Parc de la Cova de Banyoles" (tallers sobre la Prehistòria Arqueològica). 4n: Sortida de 3h al dia a les "Coves de Sertinyà" i al "Museu Arqueològic de Banyoles". 5n: Taller de Fung "Col·lecció Prehistòrica". 6n: Jornada Dr. Albert Julias i Valentí "El Grup Humà a Girona" .	GINCANA DE LA PREHISTÒRIA • Infantil: de 9:30 a 10:45h. • Primària: de 9:30 a 11:30h. • ESO: de 11:30 a 12:00h. • 12:00h: lliurament de diplomes. ATENCIÓ PAREIS: Cal portar sandal·la i esportives.
	P3, P4 i P5: Taller "Estruments de la Prehistòria". 1r i 2n: Dossier de "La Prehistòria". 3r i 4n: Taller "Fem pintura rupestre". 6n: Còmic "Històries de la Prehistòria".	P3, P4 i P5: "Treiem la cova de la Vella Quaresma". 1r i 2n: Dossier de "La Prehistòria? Lectura de contes". 5n: "Prehistòria" (joc interactiu). 6n: Còmic "Històries de la Prehistòria". Hora de dinar	CLOENDA: 15.15h
TARDA	Educació Infantil: Tallers rotatius amb grups barrejats de P3, P4 i P5: "Fetures Rupestres", "Col·lecció Prehistòrica" i "Destruïda". 1r i 2n: Muntatge "La Prehistòria". 3r i 4n: Taller "Cavalls prehistòrics". 6n: Pel·lícula "Ice Age 2".	P3, P4 i P5: Sortida al Parc Rigall. 1r i 2n: Taller "Pintem Pedres". 5n: Cinema documental "La cova de les Jungles oblidada". 6n: Taller "Muntatge de Col·lecció i Broquets Prehistòrics".	TONE VIVES "Festa de la Prehistòria"

Altres Dimecres, 6 de març al matí:

- Cicle Miró: narració sobre la prehistòria a càrrec del Dr. Julià Maroto Benavente.
- 5n: narració sobre la prehistòria a càrrec del Dr. Narcís Saler Masferrer.

Figura 4. Díptic de les Jornades Culturals de l'any 2013 al CEIP Cassià Costal de Girona Enguany, el tema monogràfic d'aquestes Jornades era la prehistòria. Des de l'Associació Arqueològica de Girona hi vam col·laborar tot portant a terme dues xerrades de prehistòria gironina adreçades a una cinquantena d'alumnes de sisè curs

Figura 5. Xerrada de prehistòria al CEIP Cassià Costal – 7 de març de 2013

- 1) Diapositiva de presentació d'aquesta xerrada.
- 2) Els alumnes observen i manipulen uns instruments de pedra localitzats l'any 2012 al jaciment paleolític de Domeny.
- 3) Visió global de l'aula durant el desenvolupament d'aquesta xerrada.

ESCOLA CASSIÀ COSTAL DE GIRONA

Revista anual, abril 2013

Nº 20 (2ª etapa)

2011

La prehistòria

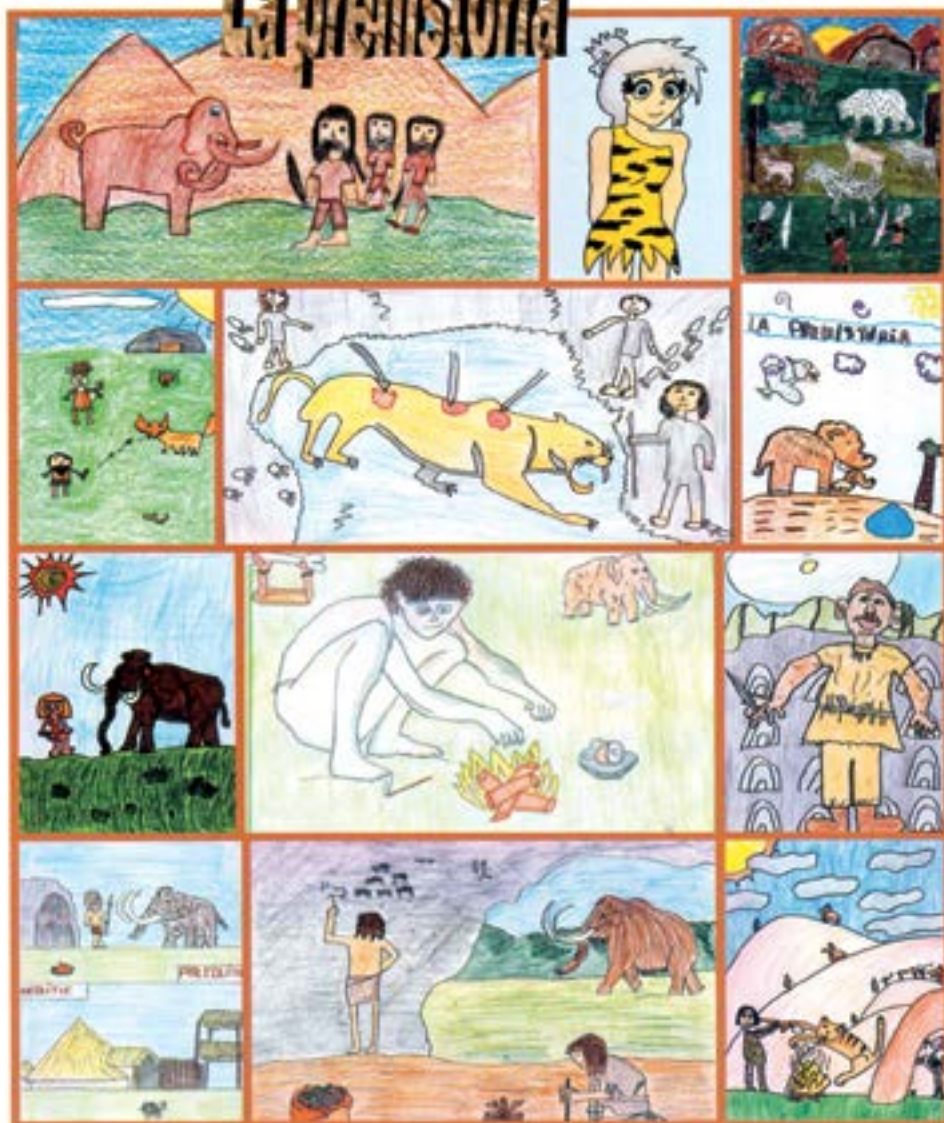

Figura 6a. Doll. Revista de l'Escola Cassià Costal de Girona — número 20 — Any 2013 — Portada.

Figura 6b. Doll. Revista de l'Escola Cassià Costal de Girona — número 20 — Any 2013. pàgina 1 (No t'ho perdís), pàgina 2 (Editorial) i pàgina 63 (Agraïments)

ENTREVISTEM L'ALBERT AULINES

L'Albert Aulines (Olot 1977) és llicenciat en història per la UDG i en grau per la Universitat Rovira i Virgili de Tarragona. Va fer la tesi sobre **els cingles de Sant Roc d'Amer al paleolític**. És membre de l'**Associació Arqueològica de Girona**. Estudia el desenvolupament biològic i cultural de l'espècie humana a les comarques gironines. Ha publicat les seves investigacions en més de 30 articles en diferents mitjans de comunicació i ha fet tallers educatius i visites guiades a jaciments prehistòrics.

També ha estat el responsable de les excavacions del jaciment paleolític **Balma de la Xemenela (Amer)** des del 2001 al 2004, i és autor d'un llibre dedicat a aquest jaciment.

1.- Per què ha canviat tant la Terra?

La Terra fa molts milers d'anys que existeix i no ha estat sempre igual. Ara estem en una època que fa calor però hi ha hagut altres èpoques en que ha fet fred, és com les estacions de l'any, que van canviant, però amb una durada de temps molt més llarga. Aquests canvis de temperatura, els moviments sísmics: terratrèmols, volcans... fan que la Terra vagi canviant i ha fet que, a través de milions d'anys, es configuri el paisatge que tenim actualment. S'ha de tenir en compte que els canvis són constants, la forma de vida a la Terra i el paisatge no són fòxes.

Nosaltres, que excavem cada dia, podem comprovar aquests canvis perquè dins el sòl hi queden registres, que poden estar a 1 m, a 10 m... Per exemple, si fem un forat a terra aquí a Girona i hi trobéssim ossos de ren, això voldria dir que molts anys enrere aquí hi feia molt fred perquè els rens només viuen en climes molt freds, com ara a la Sibèria.

2.- Com es formen els fòssils?

Els fòssils són restes d'organismes vius que han quedat petrificats, que han quedat dins d'una roca. Si aneu a la Catedral de Girona en podeu veure fàcilment ja que per construir-la van fer

servir unes pedres que tenen incrustat un fòssil anomenat Nummulit, típic de Girona.

Tots els éssers vius, nosaltres també, som potencials fòssils. Els éssers vius, normalment, quan ens morim ens desintegrem, ens tornem pols i tornem a la terra. Penseu que si no fos així amb la pila d'anys que fa que existeix la Terra, aquí no hi cabríem.

A vegades, però, passa un fet estrany i excepcional: un organisme viu es mor i queda enterrat ràpidament en unes condicions concretes, sense oxigen, per exemple; com va passar al Parc de la Draga de Banyoles. Aleshores, aquest organisme queda petrificat i es conserva. Això fa que nosaltres ara puguem saber quins animals vivien aquí, a Girona, fa molts milers d'anys enrere.

3.- Quin és el fòssil més gran que has trobat?

He trobat algun fòssil de rèptil. Jo no he trobat gaires fòssils perquè em dedico més a investigar com vivien els humans. Quan parlem de fòssils generalment, parlem de fòssils d'animals que han existit fa milers d'anys, molt abans que hi haguessin homes a la Terra (per exemple, els dinosaures). Penseu una cosa, si comparem la vida a la Terra amb tot un any,

l'home apareixeria el dia 31 de desembre, l'últim dia de l'any. Com que jo em dedico bàsicament a l'estudi dels humans, no trobo gaires fòssils, més aviat trobo restes humanes com ara eines, pedres,... que utilitzaven per viure. Per trobar fòssils has d'anar més endarrere en el temps.

4.- On podem trobar fòssils o altres restes prehistòriques? Com es sap on s'ha d'anar i a quina profunditat es troben?

La geologia té un ordre. Amb el pas del temps es van formant unes capes que van quedant soterrades en un ordre. Per exemple, quan vivien els dinosaures, aquests es morien i algun podia quedar enterrat en aquelles condicions especials que dèiem abans. Passa el temps i hi ha un terratrèmol, un volcà, un aiguat... i es van acumulant sediments, desapareixen els dinosaures i damunt s'hi van acumulant restes d'altres animals que han viscut més endavant. Normalment, els materials més profunds són més antics i els de sobre són més nous.

Per exemple, aquí a Girona no podem trobar fòssils de dinosaure perquè la capa geològica que els pertoca (el Juràssic) aquí s'ha perdut, amb el pas del temps ha desaparegut, s'ha desintegrat per la causa que sigui: meteorològica, terratrèmols... i, per tant, si hi eren, no n'ha quedat rastre.

5.- Quan trobes fòssils o altres restes, com ho fas per saber de quina època són i els anys que tenen?

Això està relacionat amb el que explicava abans de les capes: com més avall més antic, com més amunt més modern. Si fas un tall (també anomenat perfil) a la terra i trobes un os de peix barrejat amb argila, llims... voldrà dir que allà fa milers d'anys hi havia un llac. A l'interior de la terra tot encaixa. Hi ha diferents capes i a cadascuna li toca un període geològic concret, uns animals concrets, d'una antiguitat determinada. Així pots saber quants anys fa que vivia aquell animal que has trobat, depèn de a quina capa el trobes. Tot encaixa.

6.- Què en feu de les restes arqueològiques que trobeu a les excavacions?

Primer de tot excavem i quan excavem quines eines fem servir? Generalment, eines molt fines: pinzells, tornavisos,... perquè les restes que trobem tenen molts anys i són molt delicades, febles, estan a punt de desintegrar-se. Un cop les hem extret, es porten a uns laboratoris on s'estudien amb detall, amb microscopis s'analitzen bé. L'objectiu és reconstruir el màxim possible el passat, saber de quina espècie d'animal és la resta, què menjava, com vivia... Tot això se sap gràcies als estudis en un laboratori. Finalment, es fa difusió del que s'ha descobert, es dona a conèixer a les escoles, als mitjans de comunicació, a tot el món. L'objectiu final es saber com ha estat la vida a la Terra al llarg de la seva història, per exemple com vivia l'home abans: si vivia en cabanes, si sabia fer foc, si sabia pintar la paret, si parlaven...

7.- Una vegada trets de la terra, com s'han de conservar els fòssils i altres troballes perquè durin molts anys?

Si agaféssim els fòssils tal com els trobem, es desintegrarien. S'ha de tenir molta paciència, anar amb molt de compte perquè són molt fràgils. Llavors, el que es fa moltes vegades, és consolidar-los amb materials com la resina o el poliuretà. El primer és fer un motlle i després posar el consolidant. Al cap d'un temps, quan ja s'ha enfortit el fòssil, el pots treure i exposar-lo en un museu.

8.- Què passa si trobeu restes prehistòriques sota una casa?

Aquesta és una pregunta actual i delicada doncs ens pot afectar a nosaltres. Una cosa és el que s'hauria de fer, una altra és el que es pot fer i una altra és el que es fa. El millor seria continuar excavant, si es troba una eina de pedra hem d'entendre que és una cosa excepcional. Com que el pas del temps ho ha esborrat tot, per una vegada que pots trobar una eina, una escultura, una ceràmica, el millor, com humans, seria conservar el nostre passat. Però, hi ha un problema. Imagineu-vos que vosaltres feu una casa, tu et gastes uns diners i t'apareixen unes restes arqueològiques i, és clar, què has de fer? Les lleis no són prou clares sobre com s'ha de fer això per no perjudicar al propietari ni tampoc a l'estudi del passat dels humans. En resum, s'ha d'intentar excavar per extreure una informació única sobre el passat i al mateix temps no perjudicar al propietari. El millor seria que es pogués excavar i després es pogués construir.

9.- Has trobat mai un ullal de mamut? I óssos de dinosaures?

De mamut no i de dinosaure tampoc. Els mamuts són animals de llocs molt freds. Ja n'hi havia hagut de mamuts a Girona, a Samà de Ter, n'hi havien hagut fa uns 300.000 anys. Els últims mamuts s'han trobat a Sibèria, a Rússia, congelats dins unes grans masses de gel i s'han conservat molt bé.

De restes de dinosaures aquí, a Girona, no n'hi ha. A Catalunya només hi ha dinosaures a una comarca que es diu La Noguera perquè aquell període concret (Juràssic) s'ha conservat en aquell territori, en canvi aquí no, i és per això que no n'he trobat mai cap. Si aquest període no s'ha conservat, tot el que li correspon no ho trobaràs. Si vols trobar óssos de dinosaure has d'anar a la Patagònia, a Amèrica del Sud. La gent que els agraden els dinosaures acaben anant allà.

10.- S'han trobat ossos o esquelets sencers d'homes prehistòrics a Girona? I eines?

No s'han trobat ossos molt antics (de més de 10.000 anys d'antiguitat) de l'home del paleolític. Aquest home vivia de forma nòmada, a l'aire lliure, no vivia en cabanes, o sigui, que anaven voltant segons les estacions, en funció dels recursos. Ells no tenien nevera. Nosaltres avui menjarem perquè tenim la nevera plena, però no sempre ha estat així. Fa 10.000 anys els homes havien de sortir cada dia al camp a buscar el menjar. D'aquests humans que van viure a Girona, per mala sort, no s'ha conservat cap os. Llavors ens podem fer la pregunta següent: com podem saber que van existir si no hem trobat cap esquelet? Tal com he dit abans, la terra canvia i els ossos dels humans s'han descompost i han desaparegut, però s'han conservat les eines de pedra. També és una prova si es troben fogars doncs els humans són els únics animals que fem foc. La millor comarca per trobar restes humanes aquí a prop seria el Pla de l'Estanty. Això és degut a que abans l'estany de Banyoles era molt més gran i els seus sediments van possibilitar la conservació d'ossos.

11.- Quants anys fa que viuen humans a Girona?

Més o menys un milió d'anys. Això ho podem saber perquè hem trobat eines d'aquesta antiguitat i també per restes humanes que s'ha trobat a altres parts de la Península.

12.- Amb quina llengua es comunicaven els homes primitius?

Això és molt difícil de saber perquè no se'n poden trobar fòssils, però a través de l'arqueologia hi pot haver una fórmula per saber-ho. Els gossos i els elefants no parlen perquè anatòmicament no poden, perquè per poder parlar hem de tenir un os al coll que fa possible l'articulació del llenguatge i aquest os sí que fossilitza i en alguns jaciments amb restes de fa 100.000 anys s'ha trobat aquest os. Per tant, podem saber que els humans parlaven gràcies a la troballa d'aquest os. En canvi en jaciments de fa 1.000.000 d'anys no s'ha trobat aquest os i llavors podem deduir que aquest homes més antics encara no parlaven. Segurament aquest homes que no parlaven es comunicaven amb

gestos i amb crits, però no amb llenguatge. Per tant, encara que el llenguatge no fossilitzí si que podem saber si els homes parlaven o no i des de quan. No totes les espècies humanes han arribat a parlar, algunes s'han extingit abans.

13. Què feien amb les persones que es morien?

Durant mil·lennis les espècies humanes anaven en manades i si un membre del clan es moria el deixaven abandonat i els animals carnívors se'l menjaven.

Fa uns cent mil anys, però, es va començar a tenir respecte i cura pels iguals, aleshores sorgeixen els enterraments. Els enterraments es feien en fosses, en posició fetal, i acompanyaven als difunts amb els seus objectes personals. A partir d'aquest moment surt la consciència del més enllà. Tot això se sap gràcies a les restes arqueològiques que s'han trobat.

14. Com aixecaven les pedres per fer els monuments megalítics?

Els humans som hereus d'antigues tradicions que venen dels nostres avantpassats.

Antigament movien les pedres pesants posant troncs a sota, fent palanca, les arrossegaven i si les feien caure per un forat aconseguien posar-les dretes.

15. Quines diferències hi ha entre l'alimentació de la prehistòria i la d'ara?

Hi ha dues maneres de viure que marquen la diferència en l'alimentació: nòmada (la dels homes de la paleolític) i sedentària (la nostra).

La diferència és que la dieta dels nòmades era més variada perquè els seus aliments els buscaven de la natura. Nosaltres, els aliments els produïm, per tant només escollim uns de concrets.

És a dir, té a veure amb la manera de viure: o bé aprofitar el que l'ofereix la natura o bé produir els teus aliments i tenir-los a la nevera.

16. Amb què fabricaven les pintures per pintar a les coves?

Aprofitaven el que la natura els oferia (argila, sang, ous,...)

L'argila la reduïen a pols i la barrejaven amb diferents materials, per exemple clara d'ou, sang, greixos,... perquè tingués consistència, perquè durés més.

Sobretot feien servir els colors vermells i el negre, que el feien amb el carbó.

Pintaven o bé amb els dits o bufant amb una canya. També aprofitaven pèls d'animals i molsa per fer pinzells i així sucarr la pintura per després pintar.

Solien pintar bisons, mamuts, lleons, cavalls...

A Girona no s'han trobat pintures rupestres.

17. Tenien animals de companyia?

Sí. El primer animal de companyia va ser el gos, perquè podien ajudar a caçar i també perquè és un animal social. El gos "funciona" com els humans, encaixava perfectament pel seu aspecte social.

Hi ha pocs animals que siguin de companyia perquè han de ser socials. Fa "només" uns deu mil anys que l'ésser humà té animals de companyia.

18. Quina descoberta prehistòrica t'ha emocionat més?

N'hi ha moltes, per exemple ara mateix, una cosa que m'emociona molt són els descobriments genètics que es fan.

Però les descobertes més emocionants són quan a Europa o a Àfrica es troben restes humanes: esquelets. A aquestes descobertes jo no hi he estat en directe, però m'emocionen igual quan les veig per la televisió.

19.- Quina és la peça més valuosa que has trobat? Quina la que t'agrada més d'haver trobat? I la més delicada?

Bàsicament eines de pedra i restes fòssils de grans mamífers com ara de rinoceronts. Però les que més m'agradaria trobar són restes humanes i restes de coses que només les

Figura 6f. Doll. Revista de l'Escola Cassià Costal de Girona — número 20 — Any 2013 — Pàgina 9

saben fer els humans (com ara el foc i pintures rupestres, que no s'han trobat mai a Girona). Aquestes tres aporten molta informació i encara falta molt per descobrir.

20.- Quin ha estat el teu darrer descobriment?

A prop de Girona, a Domeny, aquest any, fa uns 4 mesos, hem trobat eines de pedra (aquestes que us ensenyaré) i hem sabut que aquí hi van viure humans fa uns 300.000 anys. Vivien a prop del riu Ter i del Llímena (que és un afluent del Ter). En aquesta zona hi havia molts animals i per tant podien trobar menjar amb facilitat.

21.- Què s'ha d'estudiar per ser arqueòleg?

Per ser metge, bomber, veterinari... per a qualsevol ofici, el primer que s'ha de tenir és il·lusió, passió i curiositat. Ja que encara que sigueu, per exemple metges, amb el títol no en fareu prou.

Has d'anar a la universitat i treure't un títol perquè és la llei, però el més important és la il·lusió i la curiositat, sinó no en fareu prou, les dues coses han d'anar juntes.

22.- Quina és la part més difícil del teu treball?

És un feina lenta i s'ha de tenir molta paciència. El que us estic explicant és una feina dura, d'equip, de molta gent que pensa sobre això... hi ha moltes coses que s'han perdut i no es recuperaran mai més. És com voler fer un puzle de 1000 peces en les que 700 s'han perdut per

sempre més, i de les 300 que queden només en tens 8, i tu vols fer tot el trencaclosques, vols que tot encaixi. És una feina lenta i complicada, de molta paciència.

Amb el temps ja es pot anar fent, perquè poc a poc es van trobant coses que van completant el trencaclosques.

23.- Per què vas voler ser arqueòleg? Quan eres petit ja t'agradava?

Quan jo era petit no es feia això que estem fent ara: xerrades, entrevistes a les escoles, abans no existia Internet, a casa no teníem ni vídeo.

Una vegada a l'escola vaig veure una pel·lícula "A la recerca del foc", que em va emocionar molt. Jo tenia 14 anys i veure com feien foc, veure les eines de pedra totalment diferents a les que es fan servir actualment em va cridar molt l'atenció. Per altra banda també la curiositat de saber qui eren els meus avis, besavis, rebesavis, i abans qui hi havia? Quan ets petit et fas aquestes preguntes, ara hi ha al meu avi, el meu avi va ser petit i qui havia abans del meu avi, i abans...? Els humans tenim una curiositat innata per saber com era la vida abans de nosaltres i només hi ha una forma de saber-ho: estudiant i excavant. Les respostes són en aquestes pedres que ara mirarem.

24.- Hi ha alguna associació d'arqueòlegs a Girona?

Si, la nostra, L'Associació d'Arqueòlegs de Girona.

Una associació és un grup de gent a la qual agrada un determinat tema i l'uneixen per a compartir les mateixes aficions i et proposen uns objectius comuns.

Aquest objectiu comú en el nostre cas és: excavar i divulgar, o sigui donar a conèixer el que trobem. Entre tots es fa tot. Hi ha diferents formes de col·laborar: pots treballar-hi de manera professional o bé a estones lliures.

Estic molt content d'haver vingut i espero que hagi estat útil el que us he explicat.

Gràcies Albert per tot, ha estat molt interessant, i fins una altra!!

Figura 6g. Doll. Revista de l'Escola Cassià Costal de Girona — número 20 — Any 2013 — Pàgina 10

► **Figura 7.** Xerrada de prehistòria a Les Alzines de Girona — 19 de març de 2013

- 1) Aula del centre on va tenir lloc la sessió de divulgació sobre la prehistòria gironina
- 2) La qüestió dels orígens humans a la bioregió de Girona va captar l'interès de les oients
- 3) Les alumnes van poder palpar els objectes lítics originals localitzats al jaciment de Domeny
- 4) La xerrada es va dur a terme a partir de la projecció amb power point de 32 diapositives

La prehistòria gironina a secundària: l'Institut Ramon Muntaner de Figueres

En Josep Colls exerceix de professor a l'Institut Ramon Muntaner de Figueres (figura 8.1). Durant els anys 1996–2000 va cursar la llicenciatura d'història amb un de nosaltres (A.A.). Assabentat de l'excel·lent descoberta arqueològica que feia poc temps havia tingut lloc a Domeny, el 20 de novembre de 2012 s'hi va posar en contacte per sol·licitar-li una conferència de prehistòria gironina que anés adreçada als estudiants de Primer de Batxillerat del seu Institut. Més endavant, el 7 de desembre, es van reunir durant més de dues hores en un bar de la Rambla de Girona per tal de concretar-ne l'objectiu i els seus continguts.

Titulada *Neandertals i sàpiens a la bioregió de Girona* (figura 8.2), la conferència va tenir lloc a les 10 del matí del 17 de desembre de 2012 davant d'una seixantena d'alumnes de Primer de Batxillerat (figures 8.3 i 8.4). A més d'en Josep Colls, també hi van ser presents dos altres professors: la Montse Camps i en Xavier Aupí. D'una hora de durada, la conferència es va estructurar en aquests tres grans apartats: 'Generalitats'; 'Els Neandertals a la Bioregió de Girona i el jaciment paleolític de Domeny'; 'El paleolític a l'Empordà'.

Aquesta conferència va tenir molt bona acollida entre els alumnes i el personal docent tal com s'evidencia en l'entrada que poc després, el 26 de desembre, van publicar a la pàgina web del seu Institut, la qual reproduïm tot seguit:

"El propassat dilluns 17 de desembre l'arqueòleg i prehistoriador Albert Aulines va venir a l'institut a fer una xerrada als alumnes de 1r de Batxillerat en el marc de la matèria de Ciències per al Món Contemporani i sota el títol de "Sàpiens i neandertals a la bioregió de Girona.

En el curs de la seva explicació, Aulines va repassar els darrers descobriments que s'han fet a l'entorn de l'home de Neandertal a Europa i la seva cohabitació amb l'Homo Sàpiens, que s'allargà durant un període de prop de 10.000 anys (entre el 40.000 i el 30.000 aC).

Així mateix, exposà les seves hipòtesis sobre el perquè fins aquest moment a l'Empordà no s'han trobat evidències clares de la presència de neandertals quan, per contra, en comarques veïnes (Rosselló, Gironès, Garrotxa i Pla de l'Estany) aquesta presència s'ha pogut constatar a través de diversos jaciments, alguns d'ells excavats recentment sota la seva direcció".

Figura 8. Conferència a l'Institut Ramon Muntaner de Figueres – 17 de desembre de 2012

- 1) Fundat l'any 1839 pel pare Julián González de Soto, l'Institut Ramon Muntaner és el més antic de l'estat espanyol
- 2) La conferència, titulada "Neandertals i sàpiens a la bioregió de Girona", va tenir una hora de durada
- 3) La fisonomia dels neandertals sempre generació sorpresa i expectació entre els adolescents
- 4) A la conferència hi van assistir una seixantena d'alumnes de Primer de Batxillerat

La prehistòria gironina a l'ensenyament superior: la Universitat de Girona

El 16 de gener de 2013, el professor de la Universitat de Girona Julià Maroto es va posar en contacte amb un de nosaltres (A.A.) per proposar-li dur a terme una conferència sobre el jaciment paleolític de Domeny.

Aquesta conferència va tenir lloc el 31 de gener a 3/4 de 5 de la tarda al Seminari del LAP (Laboratori d'Arqueologia i Prehistòria) i el seu títol era: *Novetat sobre els orígens humans a la bioregió de Girona: l'excavació al complex paleolític de Domeny*. D'aproximadament una hora de durada va comptar amb l'assistència de professors, estudiants i personal administratiu de la Universitat de Girona i, també, d'alguns dels arqueòlegs que durant els anys 2011 i 2012 van participar en l'excavació de Domeny (Alfons Díaz, Natàlia Colomeda i Maria Alabau). En total, unes 20 persones (figures 9 i 10).

Estructurada en tres parts ('Abans de Domeny', 'El complex paleolític de Domeny (1999-2013)' i 'Domeny: l'Empúries del paleolític'), durant la conferència es van exposar i argumentar els principals atributs que converteixen Domeny en un jaciment excepcional en el context del paleolític europeu.

La presentació oral es va complementar amb la mostra d'una trentena d'objectes lítics originals (pics, choppers, nuclis, ascles), per una banda, i, de l'altra, amb la distribució de diversos dels nostres llibres de divulgació sobre la prehistòria gironina (figura 10): *Jaciment arqueològic Balma de la Xemeneia* (2007), *Arrels profundes. Fragments del passat prehistòric a les comarques gironines* (2009) i *El primer capítol de la història de Catalunya* (2010).

Agraïments

A Narcís Garcia, mestre de l'Escola Cassià Costal de Girona, per tenir en bona consideració el nostre centre d'estudis Associació Arqueològica de Girona a l'hora d'aproximar la prehistòria gironina als seus alumnes.

A Fina Lozano, Fina Navarro i David Cerro, mestres també del CEIP Cassià Costal, per la seva col·laboració durant les xerrades que van tenir lloc en aquest centre educatiu el 7 de març de 2013.

A Xavier Perucho, Cap d'Unitat de les Obres del Conveni AP-7 Nord, per la seva iniciativa de realitzar unes xerrades de prehistòria a les alumnes del col·legi Les Alzines de Girona.

Figura 9. Conferència a la Universitat de Girona – 31 de gener de 2013

A dalt: Titulada *Novetats sobre els orígens humans a la bio-regió de Girona: l'excavació al complex paleolític de Domeny*, aquesta conferència es va desenvolupar a través de 36 diapositives projectades amb un power point

A baix: Una vintena de persones (professors, estudiants i personal administratiu de la Universitat de Girona i alguns arqueòlegs) van assistir a aquesta conferència

Figura 10. Conferència a la Universitat de Girona – 31 de gener de 2013.

- 1) Anunci i promoció d'aquesta conferència a través de la pàgina web de la Universitat de Girona
- 2) La conferència va tenir lloc al Seminari del LAP (Laboratori d'Arqueologia i Prehistòria)
- 3) Acabada la conferència, els assistents van poder observar els instruments lítics originals localitzats l'any 2012 al jaciment paleolític de Domeny
- 4) Un instant del conferenciant (A.A.) durant la seva exposició sobre la prehistòria gironina

A Eva Tràfach, professora del col·legi Les Alzines de Girona, per la seva bona predisposició durant les dues xerrades de prehistòria que van tenir lloc en aquest col·legi el 19 de març de 2013.

A Imma Barris i Cristina Ruz, mestres també de Les Alzines de Girona, per la seva col·laboració durant aquestes xerrades del 19 de març de 2013.

A Josep Colls, professor de l'Institut Ramon Muntaner de Figueres, per oferir-nos la possibilitat de realitzar-hi la conferència del 17 de desembre de 2012.

A Montse Camps i Xavier Aupí, professors també de l'Institut Ramon Muntaner de Figueres, per la seva atenció durant aquesta conferència del 17 de desembre.

A Julià Maroto, professor de prehistòria de la Universitat de Girona, per gestionar la conferència que hi vam dur a terme el 31 de gener de 2013 al Seminari del Laboratori d'Arqueologia i Prehistòria d'aquesta universitat.